

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH
PGS.TS. NGUYỄN TRỌNG CƠ
TS. NGHIÊM THỊ THÀ

GIÁO TRÌNH
PHÂN TÍCH TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP
(Dùng cho các lớp không chuyên ngành)

NHÀ XUẤT BẢN TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

PGS.TS. NGUYỄN TRỌNG CƠ - TS. NGHIÊM THỊ THÀ

GIÁO TRÌNH

PHÂN TÍCH TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP

(Dùng cho các lớp không chuyên ngành)

-Năm 2010-

LỜI NÓI ĐẦU

Nền kinh tế nước ta đang trong quá trình chuyển đổi mạnh mẽ theo cơ chế của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, đặc biệt là từ khi Việt Nam ra nhập WTO và đẩy nhanh quá trình hội nhập quốc tế đã xuất hiện những nhân tố mới tham gia vào sự vận động của nền kinh tế trong nhiều lĩnh vực. Đặc biệt hệ thống các doanh nghiệp có nhiều thay đổi về hình thức sở hữu, phương pháp huy động vốn, chính sách tài chính cũng như phương pháp phân tích đánh giá doanh nghiệp nhất là về kinh tế tài chính. Chính vì vậy, tập thể giảng viên Bộ môn Phân tích Tài chính Doanh nghiệp của Học viện Tài chính tổ chức biên soạn cuốn giáo trình *“Phân tích tài chính doanh nghiệp - Dành cho các lớp không chuyên ngành”* nhằm góp phần phục vụ công tác đào tạo các chuyên ngành Thuế - Hải quan, Ngân hàng, Quản trị kinh doanh, Tài chính quốc tế, Marketing của Học viện Tài chính, đồng thời cũng đóng góp những nội dung, phương pháp cơ bản phân tích đánh giá đối với hoạt động kinh tế tài chính phục vụ cho quá trình quản lý, đầu tư và điều hành vĩ mô nền kinh tế của Nhà nước.

Giáo trình do PGS.TS. Nguyễn Trọng Cơ và TS. Nghiêm Thị Thà đồng chủ biên và cùng tham gia biên soạn là các giảng viên đang giảng dạy thuộc Bộ môn Phân tích Tài chính doanh nghiệp, Học viện Tài chính, gồm: PGS.TS. Nguyễn Trọng Cơ; TS. Nghiêm Thị Thà; Ths. Lê Thanh Hải; Ths. Phạm Thị Quyên; Ths. Nguyễn Thị Thanh; Ths. Vũ Việt Thụ; Ths. Hồ Thị Thu Hương; Ths. Hoàng Thị Thu Hương; Đào thị hồng Nhung; Ths. Trần Đức Trung.

Trong quá trình biên soạn, tập thể tác giả đã lao động khoa học rất nghiêm túc để lựa chọn những nội dung lý luận cơ bản sát với thực tiễn công tác phân tích tài chính doanh nghiệp hiện nay của Việt Nam để hoàn thành cuốn giáo trình với chất lượng cao nhất. Song giáo trình được phát hành trong tình hình nền kinh tế nước ta đang trong quá trình hội nhập quốc tế, hơn nữa nghiệp vụ phân tích tài chính doanh nghiệp còn nhiều thay đổi cùng với sự vận động và phát triển của nền kinh tế hội nhập. Vì vậy, cuốn giáo trình này chắc chắn còn phải bổ sung, hoàn chỉnh cho phù hợp hơn: tập thể tác giả chân thành cầu thị các ý kiến đóng góp của các nhà khoa học và bạn đọc để lần xuất bản sau giáo trình được hoàn thiện hơn.

Hà Nội, tháng 12 năm 2010

BAN QUẢN LÝ KHOA HỌC

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

CHƯƠNG I

TỔNG QUAN VỀ PHÂN TÍCH TÀI CHÍNH NGHIỆP

1.1. MỤC TIÊU, CHỨC NĂNG CỦA PHÂN TÍCH TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP

1.1.1. Sự ra đời và phát triển của phân tích tài chính doanh nghiệp

Tài chính doanh nghiệp là hệ thống các quan hệ kinh tế dưới hình thức giá trị nảy sinh trong quá trình phân phối của cải xã hội gắn liền với việc tạo lập và sử dụng các quỹ tiền tệ của doanh nghiệp để phục vụ cho yêu cầu sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp và các nhu cầu chung của xã hội.

Tài chính doanh nghiệp là một khâu quan trọng trong hệ thống tài chính nói chung và trong hoạt động kinh tế của doanh nghiệp nói riêng. Thông tin về tài chính doanh nghiệp thật sự cần thiết cho các nhà quản lý ở bên trong cũng như bên ngoài doanh nghiệp. Với các đối tượng bên ngoài doanh nghiệp, điều họ quan tâm là vấn đề hiệu quả của hoạt động kinh doanh cao hay thấp? Tình hình tài chính của doanh nghiệp có lành mạnh không? Cách thức tổ chức lưu chuyển tiền như thế nào?... Qua đó, các đối tượng đó sẽ đưa ra được những quyết định hợp lý cho mình. Nhà đầu tư sẽ có quyết định về khoản đầu tư của mình, người cho vay cũng có kế hoạch cho khoản đã cho doanh nghiệp vay, các cơ quan nhà nước có thể đánh giá việc chấp hành các chế độ về quản lý tài chính, thuế, an toàn môi trường, đảm bảo quyền lợi cho người lao động của doanh nghiệp... Đối với các chủ thể quản lý của doanh

ngiệp, tình hình tài chính là một căn cứ quan trọng để hoạch định kế hoạch tài chính, xác định phương hướng, mục tiêu trong đầu tư, đồng thời có biện pháp sử dụng nguồn lực hợp lý để đạt được kết quả cao...

Hoạt động tài chính có mối quan hệ trực tiếp với hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp, tình hình tài chính tốt hay xấu, hoạt động tài chính có hiệu quả hay không đều có ảnh hưởng thúc đẩy hay kìm hãm đối với hoạt động sản xuất kinh doanh. Xét trong điều kiện doanh nghiệp hoạt động liên tục thì hoạt động tài chính vừa là nguyên nhân, vừa là kết quả của quá trình hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp.

Hoạt động tài chính có vai trò và ý nghĩa quan trọng trong việc hình thành, tồn tại và phát triển của doanh nghiệp. Khi doanh nghiệp mới thành lập, tài chính doanh nghiệp tổ chức quá trình huy động vốn, phân bổ các nguồn lực để tổ chức kinh doanh. Trong quá trình hoạt động kinh doanh tài chính, tổ chức sử dụng các nguồn lực, luân chuyển, thu hồi vốn và phân phối kết quả kinh doanh. Sự tăng trưởng hay suy thoái của doanh nghiệp phụ thuộc rất lớn vào hiệu quả hoạt động tài chính doanh nghiệp. Thường xuyên giám sát, kiểm tra, đánh giá một cách đầy đủ và toàn diện tình hình tài chính của doanh nghiệp, xác định được mặt mạnh, điểm yếu, khả năng tiềm tàng trong từng mối quan hệ kinh tế của doanh nghiệp với các bên có liên quan, từng lĩnh vực của hoạt động kinh tế, tài chính, cung cấp thông tin để các đối tượng quan tâm ra quyết định một cách kịp thời và hiệu quả là nhiệm vụ của phân tích tài chính. Như vậy, phân tích tài chính tham gia một cách tất yếu vào quá trình ra quyết định của các chủ thể có lợi ích gắn với hoạt động kinh tế của doanh nghiệp. Phân tích tài chính ra đời, phát triển là tất yếu khách quan cùng với sự xuất hiện nhu cầu quản lý tài chính trong đời sống kinh tế - xã hội.

Ở Việt Nam, kể từ khi đổi mới kinh tế, phát triển nền kinh tế hàng hoá nhiều thành phần theo định hướng xã hội chủ nghĩa, lực lượng sản xuất được giải phóng và phát triển mạnh mẽ, các doanh nghiệp thuộc mọi thành phần kinh tế hình thành ngày càng nhiều và đặc biệt là sự ra đời, phát triển của thị trường vốn, hoạt động sôi động của các sàn giao dịch chứng khoán, các công ty chứng khoán, các trung gian và dịch vụ tài chính... khiến cho nhu cầu về phân tích tài chính càng trở nên cấp thiết. Các công cụ quản lý kinh tế, tài chính như: kế toán, kiểm toán, phân tích, định giá tài sản... hoạt động theo mô hình tổ chức hiệp hội hành nghề chuyên nghiệp trên phạm vi toàn cầu đã xuất hiện ở Việt Nam khiến cho phân tích kinh tế nói chung và phân tích tài chính doanh nghiệp nói riêng cũng không ngừng đổi mới, hoàn thiện theo các thông lệ, nguyên tắc và chuẩn mực quốc tế.

Trên thế giới, phân tích tài chính doanh nghiệp đã thực sự bùng nổ khi phương thức sản xuất tư bản chủ nghĩa ra đời. Tại Châu Âu đã sớm hình thành những nghiệp đoàn quốc gia, tập hợp những người chuyên hành nghề phân tích tài chính doanh nghiệp, như Hội các nhà phân tích tài chính Pháp SFAF. Hiện nay, các chuyên gia phân tích tài chính làm việc trong lĩnh vực dịch vụ tài chính - hành nghề chuyên nghiệp - được tổ chức, quản lý bởi Hiệp hội nghề nghiệp trên toàn cầu khi đạt được chứng chỉ CFA - Chartered Financial Analysis - là chứng quyền được phân tích tài chính do Hiệp hội các nhà đầu tư chuyên nghiệp toàn cầu thừa nhận (*), sự tham gia tích cực của các chuyên gia phân tích tài chính của Việt Nam vào đội ngũ thi chứng chỉ CFA cũng cho thấy sự phát triển của phân tích tài chính ở Việt Nam đang dần đi đúng quỹ đạo của nó.

1.1.2. Mục tiêu của phân tích tài chính doanh nghiệp

Phân tích, hiểu theo nghĩa chung nhất, là sự phân chia các sự vật, hiện tượng theo những tiêu thức nhất định để nghiên cứu, xem xét thấy được sự hình thành và phát triển của sự vật hiện tượng đó trong mối quan hệ biện chứng với các sự vật, hiện tượng khác.

Phân tích là công cụ dùng để nghiên cứu trong hầu hết các khoa học, từ khoa học tự nhiên đến khoa học xã hội. Phân tích giúp nhận biết được nội dung, hình thức và xu hướng phát triển của sự vật hiện tượng nghiên cứu, thấy được mối quan hệ cấu thành bên trong của mỗi sự vật, hiện tượng, quan hệ biện chứng của nó với các sự vật hiện tượng khác, qua đó giúp cho các đối tượng sử dụng thông tin phân tích đưa ra các quyết định riêng.

Tài chính doanh nghiệp có mối quan hệ chặt chẽ với các hoạt động khác trong doanh nghiệp. Do đó, để nhận thức được nội dung, hình thức và xu hướng phát triển của tài chính doanh nghiệp cần phân chia tài chính doanh nghiệp theo những tiêu thức thích hợp để thấy được sự phát sinh, phát triển của các quan hệ kinh tế có liên quan đến việc tạo lập và sử dụng các quỹ tiền tệ, thấy được mối quan hệ biện chứng giữa tài chính doanh nghiệp với các hoạt động khác trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp. Như vậy, có thể nói rằng: *Phân tích tài chính doanh nghiệp là tổng thể các phương pháp cho phép đánh giá tình hình tài chính đã qua và hiện nay, dự đoán tình hình tài chính trong tương lai của doanh nghiệp, giúp cho nhà quản lý đưa ra các quyết định quản lý hợp lý, phù hợp với mục tiêu mà họ quan tâm.*

Các chủ thể có những quan hệ kinh tế tài chính nhất định với doanh nghiệp ở thực tại và tiềm năng đều có nhu cầu sử dụng thông tin do phân tích cung cấp để phục vụ cho quá trình ra quyết

